HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בר קטלא הוא אלא דלא גמר דיניה ובעי לאתוייה לבי דינא וקיומי ביה [1] ובערת הרע מקרבך הני מוקדשין היכי דמי אילימא דהוה ליה קן בתוך ביתו ואקדשיה מי מיחייב [2] כי יקרא קן צפור פרט למזומן אלא דחזא קן בעלמא ואקדשיה ומי קדוש [3] איש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא א) א מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו אלא דאגבהינהו לאפרוחים ואקדשינהו והדר הדרינהו האי אפילו בחולין נמי לא מיחייב ב) דתנא ג) ב נטל את הבנים והחזירן לקן ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח אלא דאגבהה לאם ואקדשה והדרה מעיקרא איחייב ליה בשילוח מקמי דאקדשה דתניא ר' יוחנן בן יוסף אומר הקדיש חיה ואח"כ שחטה פטור מלכסות ג שחטה ואח"כ הקדישה חייב לכסות שכבר נתחייב בכסוי קודם שיבא לידי הקדש רב אמר במקדיש פירות שובכו ומרדו ושמואל אמר במקדיש תרנגולתו לבדק הבית בשלמא שמואל לא אמר כרב דקא מוקים לה בקדשי בדק הבית אלא רב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך רב דוקא קפטרי משילוח כגון פירות שובכו דקדשי מזבח נינהו דכיון דקדשי קדושת הגוף לא פקעה קדושתייהו מינייהו אבל במקדיש תרנגולתו לבדק הבית דלאו קדשי מזבח דקדושת דמים בעלמא הוא כיון דמרדה פקעה קדושתייהו וחייבת בשילוח ושמואל אמר ד) כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתא דכתיב [4] לה' הארץ ומלואה וכן אמר ר' יוחנן במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה אמר ליה רבי שמעון בן לקיש וכיון שמרדה פקעה ליה קדושתה אמר ליה בבי גזא דרחמנא איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן ורמי דר' שמעון בן לקיש אדר"ש בן לקיש א] דאיתמר מנה זה לבדק הבית ונגנבו או נאבדו רבי יוחנן אמר חייב באחריותן עד שיבואו לידי גזבר וריש לקיש אמר כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה קשיא דריש לקיש אדריש לקיש קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דריש לקיש אדריש לקיש לא קשיא ה) ° הא מקמי דשמעיה מר' יוחנן רביה הא לבתר דשמעיה מר' יוחנן רביה אלא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן נמי לא קשיא הא דאמר הרי זו מכלל דר"ש בן לקיש אע"ג דאמר עלי לא מחייב ו) והתניא ז) ד איזהו נדר ואיזו היא נדבה נדר האומר הרי עלי עולה נדבה האומר הרי זו עולה ה ומה בין נדר לנדבה נדר מתה או נגנבה או שאבדה חייב באחריותה נדבה מתה או נגנבה או שאבדה אינו חייב באחריותה אמר לך ריש לקיש הני מילי קדשי מזבח דמחוסר הקרבה אבל קדשי בדק הבית דלאו מחוסר הקרבה אע"ג דאמר עלי לא מחייב ח) והתנן האומר שור זה עולה בית זה קרבן מת השור נפל הבית אינו חייב באחריותן ו שור זה עלי עולה בית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם ה"מ היכא דמת השור ונפל הבית חייב לשלם דליתנהו אבל היכא דאיתנהו כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה אמר רב המנונא הכל מודים בערכין אע"ג דאמר עלי לא מיחייב מאי טעמא דלא מיתמר ליה בלא עלי היכי לימא לימא ערכי אמאן לימא ערך פלוני אמאן מתקיף לה רבא לימא הריני בערכי הריני בערך פלוני ועוד תניא רבי נתן אומר [5] ונתן את הערכך ביום ההוא קדש לה' מה תלמוד לומר לפי שמצינו בהקדשות ומעשרות שמתחללין על מעות שבחולין נגנבו או שאבדו אינן חייבין באחריותן

יכול

בר קטלא הוא. ומהיכן נמלט: **ובערת הרע.** מצוה על כל הפוגע בחייבי מיתה להביאן לב"ד כדי לבער רשעים מישראל: **מי מיחייב.** אפילו כשהוא חולין: **אלא דחזא קן בעלמא.** במקום שאין קנוי לו והביצים אינן שלו דהא כל מקום שהביצים שלו אפילו ע"י זכיית חצר המשתמרת לאדם שלא מדעתו חשיב ליה מזומן בהשואל את הפרה (ב"מ דף קב.): **אלא דאגבהינהו לאפרוחים.** וזכה בהו ואקדשינהו ומאחר דלאפרוחין קדושים נפטר מלשלח את האם: **והדר אהדרינהו.** וחזרה האם עליהן: **פטור מלשלח.** דהא כיון דזכה בהו מזומן קרינא בהו: **איחייב ליה בשילוח.** כשמצאן ומשום דאקדשה בתר הכי לא פקע ליה שום מצוה מינייהו א]. דתניא וכו' מוקדשים אין כסוי הדם נוהג בהן כדאמרינן בפרק כסוי הדם (לעיל דף פג:) משום שחיטה שאינה ראויה שאסורים בהנאה: **שחטה ואחר כך הקדישה חייב לכסות.** דחובא דחייל עליה לא פקע: **רב אמר.** לתרוצי למתני': **במקדיש פירות שובכו.** גוזלות שובכו למזבח לעולת נדבה ואחר כך כשגדלו אותן פירות מרדו ויצאו וקננו במקום אחר דמעיקרא כי אקדשינהו דידיה הוו וחל הקדש עלייהו והשתא דמצאן לאו מזומן הוא ואי הוו חולין הוו מיחייבי. והאי דנקט פירות ולא אמר מקדיש שובכו עצמו משום דיונים אינן ראויין אלא כשהן קטנים ורב לא אמר למילתיה אלא בקדשי מזבח: **דקא מוקים ליה אפילו בקדשי בדק הבית.** ואשמועינן רבותא דאע"ג דקדושת דמים בעלמא הוא פטור מלשלח כדאמרן טעמא שאתה מצווה להביאו לידי גזבר: **לא פקעה קדושתייהו.** במרידתן לא יצאו מכח הקדש: **פקעה קדושתייהו.** ומיחייבי בשילוח: **לה' הארץ.** אינן אבודין שבכל מקום שהם של הקדש הן: **הא מקמי דשמעיה מר' יוחנן רבו.** הוה קים ליה כיון דמרדה פקעה לה קדושתה ובתר דשמעיה מרבי יוחנן דתריץ ליה לה' הארץ ומלואה קבלה ממנו ומשום הכי פטור במקדיש ואבד: **הא דאמר הרי עלי.** להביאו וכשהפרישה אחר כך נגנבו ואבדו אע"ג דבי גזא דרחמנא הוא לא קיים נדרו: **נדר האומר הרי עלי עולה.** ואח"כ הפריש בהמה ואמר הרי זו לנדרי אם מתה חייב באחריותה הואיל ומעיקרא ארכבה אכתפיה: **דמיחסר הקרבה.** דכי אמר עלי הכי קאמר עלי ° להביאו לעזרה אבל בדק הבית גמרו בהפרשתו ואי משום דלא הביאו ליד גזבר הכל גזברים הן דלה' הארץ: **ובית זה קרבן.** לבדק הבית שאף הן נקראים קרבן כענין שנאמר (במדבר לא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב וקדושת דמים הם: **שור זה עלי עולה.** אע"ג דאמר זה כיון דקאמר עלי עלי להביאו קאמר וכן בבית לבדק הבית למוכרו להביא דמיו ליד גזבר: **אבל היכא דאיתנהו.** כגון מעות שאבדו בי גזא דרחמנא איתנהו ואם הוציאן הגנב הוא מעל ועליו לשלמן להקדש: **בערכין.** האומר ערכי עלי והפריש ערכו: **דלא מיתמר ליה בלא עלי.** דלא אפשר למימר הרי זה בלשון ערך דהא עדיין לא קבל חובת ערך עליו: **דאי נימא ערכי.** ולא עלי אמאן רמי האי נדר לשלומי: **אם אמר ערך פלוני.** ולא אמר עלי אמאן רמי: **ועוד תניא.** דחייב באחריותו: **ונתן את הערכך.** בפודה שדה מקנה מן ההקדש כתיב וחשב לו הכהן את מכסת הערכך עד שנת היובל ונתן את הערכך הו"ל למכתב ונתן אותו או ונתנו מה ת"ל הערכך ש"מ אערכין קמהדר: **לפי שמצינו בהקדשות ומעשר שני שהן מתחללין על המעות.** כשהפריש פדיונן ואבד אינו חייב באחריותן דהא כתיב ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו [ויקרא כז] ולא כתיב ביה נתינה אלא משהפרישו ואמר הרי זה מחולל על זה נקרא ערך להקדיש דמיו ויצא לחולין ההקדש:

יכול

כיון דמרדו פקעה קדושתייהו. שמעינן מהכא דאווזים ותרנגולים של חולין שמרדו בבעליהם והלכו להן הוו הפקר והמחזיק בהן זכה דהא הכא היינו טעמא כיון דמרדו הוו הפקר וחייבין בשלוח: **דוקא** מת ונפל דליתנהו. לאו דוקא נקט מת דהא שור אפילו נגנב או נאבד נמי חייב באחריותו שהוא קדשי המזבח ולרבי יוחנן נפל נמי לאו דוקא:

לפי שמצינו בהקדשות ומעשר שני כו'. תימה באיזה הקדש איירי אי דאמר הרי זה מאי איריא דנקט לאחר שנתחללו אפילו הקדש עצמו נגנב או נאבד אין חייב באחריותו אלא על כרחך דאמר עלי אף על גב דבהקדש גופיה חייב באחריותו כיון שנתחלל אינו חייב באחריות המעות ואם כן מה קאמר יכול אף זה כן היאך דומה ערך להקדש שנתחלל:

שכסוי

מסורת הש"ס

א) [ב"ק סח: ע"ש סט: ב"מ ו. ע"ז סג. תמורה ט. כט: ערכין כא.], ב) [נ"ל דתנן], ג) [לקמן קמא.], ד) [ר"ה ו.], ה) [לעיל לט.], ו) [נ"ל והתנן], ז) מגילה ח. ר"ה ו. קינין פ"א מ"א, ח) ערכין כ:,

◆

תורה אור השלם

1. וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יג ו

2. כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים: דברים כב ו

3. וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַייָ וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד

4. לְדָוִד מִזְמוֹר לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: תהלים כד א

5. וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֵת מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַייָ: ויקרא כז כג

◆

גליון הש"ס

גמ' הא מקמי דשמעיה. לעיל דף לט ע"א: רש"י ד"ה דמיחסר הקרבה וכו' להביאו לעזרה. עי' מעילה דף יט ע"א ברש"י ד"ה עד שיצא ועי' לעיל דף כב ע"ב תוס' ד"ה והביא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה איחייב ליה וכו' שום מצוה מינייהו. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד דתניא וכו':

◆

מוסף רש"י

פטור מלשלח. דכיון דנטל את הביצים הוה ליה קן מזומן (לקמן קמא.). **נדר האומר הרי עלי עולה.** ולאחר זמן הפרישה חייב באחריותה, נדבה האומר הרי זו ולא קבלה עליו (מגילה ח.). **ונפל הבית.** קודם שהחזיק בו גזבר (ערכין כ:).

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ו מהלכות ערכין הל' כג:

ז ב מיי' פי"ג מהל' שחיטה הלכה ז סמג עשין סה טוש"ע י"ד סי' רצב סעיף ה:

ח ג מיי' פי"ד שם הל' ג:

ט ד מיי' פי"ד מהל' מעשה קרבנות הל' ד:

י ה מיי' שם הלכה ה:

יא ו מיי' שם הלכה ו וע"ש בדאמר דמי זה עלי:

◆

שיטה מקובצת

א] דאיתמר מנה זה לבדק הבית. נ"ב עי' תוס' ערכין דף כ ע"ב: